

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא היו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס. 2.....
- ב. אין אדם לומד תורה אלא ממקום ... במקום שלבו חפץ. 4.....
- ג. לעולם ליגרים איניש ואף על גב דמשכח ואף על גב דלא ידע מאי קאמר שנאמר גרסה נפשי לתאבה. 6.....
- ד. אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות מתמעט ואם קובץ על יד ירבה. 7.....
- ה. כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם ... הני מילי סברא אבל גמרא מרב אחד עדיף. 8.....
- ו. לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד מי ידע איניש כמה חי כי קאמרינן ביומי. 8.....
- ז. זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה ועצומים כל הרוגיה זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה ועד כמה עד מ' שנים. 11.....
- ח. אם בנה שכרו מותר. 12.....
- ט. משמשי עבודת כוכבים ... אינן אסורין עד שיעבדו. 13.....
- י. אלא לעבודת כוכבים עצמה ... במכוש אחרון ... מאן קא גרים לה גמר מלאכה ... מכוש אחרון לית ביה שוה פרוטה. 15.....
- יא. ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. 15.....
- יב. ואין עושין תכשיטין לעבודת כוכבים קטלאות ונזמים וטבעות. 17.....
- יג. אין מוכרין להם במחובר לקרקע אבל ... מוכר הוא על מנת לקוץ. 17.....

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דף יט.

א. אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא היו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס

נאמר בפרשת ואתחנן (דברים ו פסוק טז) לא תנסו את ה' אלהיכם ובכלל האזהרה¹ שלא לעשות מצוות ה' ברוך הוא על דרך הנסיון, כלומר שיעשה אדם מצוה לנסות אם יגמלוהו ה' כצדקו, לא לאהבת האל ויראתו אותו. שלא יאמר אדם אעשה מצוה זו ואראה אם אתברך² ויטיב השם לי בהתעסקי במצותיו, ועל דרך זה שנינו (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, ואם לא יקבלו פרס מתחרטין³.

וטעם איסור הנסיון במצוות, מפני ששכר מצוות אינו בעולם הזה, וכמו שדרשו זכרונם לברכה בריש המסכת עבודה זרה, אשר אנכי מצוה היום לעשותם (שם ו פסוק יא), ולמחר, כלומר לעולם הבא, ליטול שכרם

ואל יאמר⁴ אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה, או כדי שאזכה לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה, או כדי שלא אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי⁵ לעבוד את ה' על הדרך הזוה,

¹ יראים השלם שסא וחינוך שם רמ"א יו"ד סי' רמז סעי' ד

² והא דתניא (פסחים ח' א') האומר סלע זו לצדקה כדי שאחיה אני ובני הר"ז צדיק גמור בב"ב פ"ק (י' ב') מוקמינן ליה כגון דלא בעי אלא גומר בלבו ליתן הן יחיה הן לא יחיה ומזה המקרא שנינו במס' אבות (פ"א) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס אלא היו כעבדים שמנסה וחושב אם יקבל פרס עבור מצוה אחת פי' אל תהיו כעבדים שעיקר מחשבתם לקבל פרס אלא היו כבנים שעיקר מחשבתם אפי' לא יקבלו פרס לבסוף אינם מתחרטים על עבודתם ולא תהו אבל עבדים כשאינם מקבלים פרס תהו ומתערעמים על עבודתם שעשו (יראים השלם שסא)

³ סמ"ג לאוין ד

⁴ רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה א

⁵ הנה כפי שלמותו וחכמתו ז"ל נתחכם מאד בדבריו וכת' אין ראוי. ר"ל אינו במעלה כמו העובד מאהבה שאין לו בעבודתו שום פניי' כלל וזו היא עיקר העבודה והיותר נבחרת שאין למעלה הימנה, אבל לא לשלול ולהוציא העובד בשכר מכלל עובדי השם, וכמאמר' האומ' סלע זו לצדקה בשביל שיחיי' בני כו' ה"ז צדיק גמור, ובכלל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.

ומותר לנסות אם יברכהו האל במצות נתינת מעשר ללוי ולתת על מנת שיתעשר ומפורש הוא על ידי הנביאים שנאמר (מלאכי ג פסוק י) הִבִּיאוּ אֶת פֶּלַח הַמַּעֲשֵׁר אֶל בֵּית הָאוֹצָר וְיִהְיֶה טָרֶף בְּבֵיתִי וּבְחֲנוּנֵי נָא בְּזֹאת אָמַר ה' צְבָאוֹת אִם לֹא אֶפְתָּח לָכֶם אֶת אַרְבוֹת הַשָּׁמַיִם וְהִרִיקֹתִי לָכֶם בְּרֶכֶת עַד בְּלִי דִי.

י"א⁶ שאף במעשר כספים מותר לנסות וי"א⁷ שאף במצות נתינת צדקה מותר לנסות אם יברכהו הקב"ה בעושר אבל בשביל טובה אחרת כמו בשביל שיחיו בניו וכדומה אסור לנסות.

וכבר התבאר במסכת ר"ה ד. וב"ב י. שהטוב ביותר⁸ בקיום מצות צדקה והלואה וגמילות חסדים שיכוין אדם במצוה רק לשם השם שציוה ע"ז בתורה, כי אז ע"י כח קדושת המצוה שנעשית על אופן היותר נעלה נתעורר למעלה עי"ז מדת החסד מאוד, ומאוד ונמשך מדת החסד על כל מציאות הבריאה.

הנותן צדקה לשם מצות צדקה וגם שתהיה לו תמורה או טובה על ידי כך או שתתמלא משאלתו הרי זו צדקה גמורה⁹, והרי זה צדיק גמור במצוה זו.

ולפיכך הנותן צדקה לשם המצוה וגם אמר שצדקה זו כדי שיחיה בני, או שאהיה בן עולם הבא או שנותן לשם הצלחה בעסקיו ואפילו אם נותן כדי למצוא אבידה וכל

א"ר במשנה והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה כו'. באור חדש שם ולכאורה הוא דלא כהיראים והסמ"ג הנ"ל שכתבו שהוא איסור גמור ולא מן התורה אולם יש לחלק שבם איירי שמתחרט על המצוה אם אינו זוכה לשכר וכלשון הסמ"ג שם והרמ"ה⁶ איירי שאינו מתחרט רק מיחל לקבל שכר.

⁶ ברמ"א יו"ד רמז ד כתב וי"א דוקא בנתינת מעשר מותר לנסות הקב"ה, אבל לא בשאר צדקה משמע דקאי על מעשר כספים ועיין בפתחי תשובה שם ס"ק ב וז"ל "בשאלת יעב"ץ ח"א סימן ג' שהשיג על הרמ"א דמדבריו משמע דבמעשר כספים דנהוג עלמא האידנא קאי ובאמת זה אינו שלא נאמר זה על מעשר כספים דלא שרי לנסויי ביה דאינו אלא צדקה ע"ש וכ"כ הגאון בעל של"ה דדוקא במעשר תבואה הוא דשרי לנסות אבל לא במעשר כספים ע"ש וכן הסכים בספר משנת חכמים הלכות יסודי התורה שם אמנם לפי מה שכתב החינוך והטעם בזה כענין שכתוב (משלי י"ט, י"ז), מלוח ה' חונן דל, כלומר, שהודיענו האל ברוך הוא כי בפרנסנו משרתי ביתו במעשר נמצא התועלת והברכה בממונו על כל פנים, ולא יעכב זה שום דבר חטא ועון" א"כ דומה זה לחונן דל ולהכי שייך אף במעשר כספים

⁷ עיין בספר משנת חכמים הל' יסודות דף י"ז ע"א ובסי' ד ועיין בזה בספר פרישת דרכים בדרך האתרים דרוש ג':

⁸ הפ"ן חיים אהבת חסד חלק ב פרק כג

⁹ והטעם בכל זה מפני שבעצם קיים מצות בוראו במה שאומר סלע זו לצדקה ולכן אף שכיון שיהיה לו ג"כ הנאה מזה לא נתבטל המצוה. ואין סתירה לזה ממה דק"ל באו"ח סימן ס' מצות צריכות כונה והיינו שיכוין לשם מצוה דהכא נמי קמיון לשם מצוה אך שהוא רוצה שייטיב לו הש"י ג"כ עבור זה ע"כ מצוה שלמה היא. שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כדומה הרי זו צדקה גמורה. ובתנאי שאם לא התקיימה בקשתו אינו קורא תיגר, ואינו מתחרט על נתינתו¹⁰, וכל שכן שאינו מתנה את הצדקה בקיום משאלתו. וי"א¹¹ שגם אם מכוין רק לתועלת עצמו הרי זו צדקה גמורה והרי הוא צדיק גמור.

וכן בכל מעשה גמילות חסדים שעושה כגון הלואה או עזרה לאחר שעושה למצוה וגם כדי שתהיה לו תמורה או טובה על ידי כך או שתתמלא משאלתו הרי זו מצוה גמורה¹².

אולם לכו"ע אפילו אם האדם¹³ רואה שלא יוכל לפעול בעצמו לחשוב לשם מצוה, ורצונו הוא רק לתועלת עצמו כדי שיהיה לו הצלחה בעניינו, או כדי שיהיה נחשב ע"י שהוא עושה צדקה וחסד אל ירפה ידי מן המצוה מחמת זה, ועל זה נאמר בגמ' (נזיר כג): "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אף על פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה".

אך זה צריך ליזהר שלא יעשה הצדקה וחסד כדי להתפאר אח"כ בזה נגד אחרים¹⁴, כי בזה מקלקל המצוה לגמרי¹⁵.

ב. אין אדם לומד תורה אלא ממקום ... במקום שלבו חפץ

¹⁰ מאירי ב"ב י:

¹¹ פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תלג ס"ק יד וז"ל "ולכאורה "בשביל" שיחיו בני משמע רק בשביל זה, לא לקיים מצות בוראו, ושאהיה בן עולם הבא וודאי הכי פירושו, מקיים מצות בוראו שע"י כן יזכה לעולם הבא. וקא משמע לן צדיק הוה, לא חסיד, דחסיד רק שלא על מנת לקבל פרס כלל. ובאבות [פ"א משנה ג], מילי דחסידותא קאמר, כדאמרינן [בבא קמא ל, א] מאן דבעי למהוי חסידא" כו'. ותיבת גמא פרשת תרומה אות ד ביאר "והנה במ"ע אף שכוונתו להנאת עצמן מ"מ יש לו שכר, כי המעשה נראה וניכר שעושה רצונו יתברך, משא"כ בל"ת אם עיקר כוונתו שאין עושה להנאת עצמו אין שכר כלום, וז"ש אל יאמר אי אפשר בבשר חזיר, משא"כ מצה אם אומר אוהב אני מצה יש לו שכר ואמירה בלב" ויעיין שו"ת להורות נתן חלק א סימן מז

¹² כיון שבאמת מכוין לעשות המצוה שכתובה בתורה אך שהוא רוצה שייטיב לו הש"י ג"כ עבור זה בזה או בבא מצוה גמורה היא. שם

¹³ אהבת חסד שם.

¹⁴ ואיננו מש"כ לעיל כדי שיהיה נחשב איש בין אנשים, ששם עושה לתועלת עצמו כשי שיחשב כעשיר או כמכובד בין המכובדים אך אינו להתייחר על אחרים אך הכא הוא כדי להתייחר דלשון הרמ"א "ועל כל פנים לא יתפאר האדם בצדקה שנותן. ואם מתפאר, לא די שאינו מקבל שכר, אלא אפילו מענישין אותו עליה" ובמאירי ב"ב י: "יש מדרגה אחרת בצדקה אלא שאינה ראויה למנות והוא הנותן לקנות לו שם ולהתגדל ולפרסם עצמו עליהם וזו אינה מדת ישראל והיא מדה מגונה עד למאד לא דיו שאינה נחשבת בצדקה אלא שהוא נקרא חוטא ועליה נאמר וחסד לאומים חטאת". וכן בסמ"ג מובא בב"י יו"ד רמז מוכח שהוא משום שמתיהר על אחרים בעשיית המצוה

¹⁵ כדאיתא ברמ"א רמז יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אין אדם למד¹⁶ תורה אלא במקום שלבו חפץ, ויש בזה כמה בחינות א. עם הרב שלבו חפץ, ב. הלמוד שהוא במקום שלב הלמוד חפץ בו¹⁷. ג. מקום הלימוד¹⁸.

לפיכך הרוצה ללמוד בישיבה מחוץ לעיר, או אצל רב מסוים, או נושא לימוד מסוים, ועל ידי כך יתבטל ממצות כיבוד אב ואם, והוריו מתנגדים לכך, והבן סבור שבישיבה שמחוץ לעיר ילמד יותר בהתמדה, או שילמד שם בדרך נכונה ובסברות ישרות, בודאי שאינו חייב לשמוע בקול הוריו, כי אין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ, ותלמוד תורה כנגד כולם.

ובפרט במקום שהדבר יפריע לבן להתעלות בלימוד התורה אם לא יקיים בעצמו הוי גולה למקום תורה.

אולם אם הוריו דורשים זאת כדי שיוכל לשמשם, וכגון שהוריו חולים וזקנים ואין אפשרות שאחרים יטפלו בהם, יעשה שאלת חכם, ובפרט אם הוא בן יחיד, כי דרכיה דרכי נועם¹⁹.

אב המבקש²⁰ מבנו שיעיין בדברי האחרונים, והבן נפשו חשקה בלימוד הגמרא והראשונים בלבד בלא להסתכל בדברי האחרונים, אף על פי שאין אדם לומד אלא בדרך שלבו חפץ, מכל מקום אין לו להתעקש בדבר זה, ואדרבה יראה ברכה יותר בעמלו, אם לאחר שילמד את הסוגיא הדק היטב בהבנה ובמתינות, עם הראשונים, יעיין גם בדברי האחרונים. וזהו שימוש תלמידי חכמים שבזמנינו, ותורה נקנית בחבורה. ולא יבצר שימצא איזו סברא בעיונו בדברי האחרונים.

וכשם שאי אפשר ללמוד²¹ אלא במקום שלבו חפץ, כמו"כ אי אפשר להתפלל אלא במקום שלבו חפץ, והטעם, כי בהביטו אל מי שדעתו נוחה בו, נפשו מתעוררת ודעתו מתרחבת ולבו שמח, ונחה עליו רוח ה', ובהתכווין האדם אל רבו תתקשר נפשו בנפשו ויחול עליו מהשפע שעליו.

לפיכך למרות שמצוה יותר להתפלל בבית כנסת שיש בו רוב עם, מאשר להתפלל במקום שיש מניין מצומצם. או אפילו קצת יותר ממניין, כי ברוב

¹⁶ שיירי כנסת הגדולה הגהות טור יורה דעה סימן רמו מהר"ם מטראני חלק ג' סימן ט"ו, משאת בנימן סימן ג'.

¹⁷ הר"ם מטראני ז"ל חלק ג' סימן ט"ו.

¹⁸ בעל מ"ץ בחלק א' סימן מ' כתב שיותר נכון לפרשו על המקום כלומר מקום הלמוד.

¹⁹ ילקו"י כיבוד או"א פרק ט' סעיף סא

²⁰ שם סעיף סב

²¹ דעת תורה אורח חיים סימן צ סעיף ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

עם הדרת מלך, אם היה המנין של בני תורה שמתפללים יותר בכוונה, או שהשליח צבור הגון יותר, או שהשליח צבור מתפלל במבטא ובשפה ברורה ובדקדוק נכון ובנעימה יתירה, או שנוסחת התפילה והניגונים מושכים לבו יותר, אז עדיף שיתפלל שם, שאין אדם מתפלל אלא במקום שלבו חפץ²².

וכשיש כמה מנינים וחלק מהם רוצים להפרד ולעשות מנין בחדר הסמוך כדי שיוכלו להתפלל ביישוב הדעת יותר, או לצורך מי שיש לו חיוב לעבור לפני התיבה, אין למנוע מהם לעשות כן, ופוק חזי מאי עמא דבר.

ועושים מניני תפילה לעצמם עפ"י מנהגי רבותם, ואף שמפסידים ענין דברוב עם הדרת מלך.

ג. לעולם ליגרים איניש ואף על גב דמשכח ואף על גב דלא

ידע מאי קאמר שנאמר גרסה נפשי לתאבה

הקורא תהלים²³ ומכוין לתלמוד תורה, אף שאינו מבין מקיים מצות עשה גדולה לתלמוד תורה, שמקיימים בתורה שבכתב אף שאינו מבין. וי"א²⁴ שהדברים אמורים בתורה שבכתב אבל בתורה שבע"פ אם אינו מבין הפירוש אינו נחשב לימוד כלל. ואף על פי כן יש לאדם לעסוק בכל התורה גם בדברים שלא יוכל להבין ולעיתיד לבא יזכה להבין ולהשיג כל התורה שעסק בה בעולם הזה ולא השיגה מקוצר דעתו²⁵.

²² וכ"ה בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' קס"ח בשם שו"ת מהרש"ם ח"ה סי' כ'. אך פשוט וברור שאין באפשרותם לכוף לבנות או לקנות או להשכיר מקום תפילה אלא את בני עדתם ולא שאר יושבי המקום.

²³ בשו"ת תשובות והנהגות ח"א (סוף סימן נו)

²⁴ שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק ב סעיף יג

²⁵ פשר לתת טעם לדבר כי אותיות ותיבות התורה מעוררות רוחניות למעלה כי כל אות רומזת בצורתה לרוחניות ידוע מבחינות הספירות ולכל אות יש רוחניות ואור נכבד אצול מעצם הספירות משתלשל עד שיגיע האור ההוא באות ההוא ומהבל פיו יהיו צורות קדושות עליונות מתקשרות בשרשם וכשיזכור תיבה מהתיבות יגיע כח האותיות המצורפות בה ומסיבת תנועת כחות ההם והכאתם זה בזה עוד יתהוה בהבל פיו רוחניות ומציאות חדש וכמו שהאריך מו"ה חס"ל מעיין ב' עין הקורא נהר י"א ע"ש באורך ולזה מועיל הגרסא לבד וכיון דמשמע ליה מדכתיב גרסה אף דלא ידע מאי קאמר ממילא הוא אף על גב דמשכח שהרי לא ידע מאי קאמר ולק"מ מה שהקשה הרב ת"ל דמנא ליה אף על גב דמשכח והרב הגדול מהרח"א במקראי קדש דף ס"ח השינו ממ"ש בנדה דף כ"ד ע"ש דיש קצת שינוי בש"ס ודוק:

כתיב על גפי וכתיב על כסא עמ"ש רש"י והרב ישרש יעקב משם הרב ת"ל הקשה דעל כסא כתיב באשת כסילות ותירץ ע"ש ולולי פירש"י אפשר לפרש בש"ס דבין על גפי בין על כסא לאו בתורה קמשעתו דקרא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ולפיכך הלומד ואינו מבין מה שלומד, אף על פי כן צריך לברך ברכות התורה²⁶.

ד. אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות מתמעט ואם קובץ על יד ירבה

אל יעשה אדם²⁷ תורתו חבילות חבילות, אלא כאדם שקובץ יד על יד, שנאמר (משלי יד פסוק יא) וְקִבֵּץ עַל יָד יִרְבֶּה, שילמוד מעט מעט, ויחזור מה שלומד, שיבין הדבר לאשורו ולא ישתכח ממנו. וכן ילמוד תחלה מה שמקבל, ואל ירבה לדקדק מאד, ואחר שקבל הרבה ירבה לדקדק.

כתיב שלחה נערותיה תקרא על גפי מרומי קרת מי פתי וכו' לכו לחמו וכו' אלמא על גפי כתיב קודם שיקרא האדם דמשם קוראהו התורה ואומרת לכו לחמי בלחמי. וכן באשת כסילות שולחת לקרוא אדם יושב על כסא לבא לזנות. וז"ש כתיב על גפי ולבסוף על כסא דתרוויחו לאו בתורה קמשתעו. ומשני בתחילה על גפי דקודם שנשתקע האדם בתענוגי העה"ז התורה קורא אותו וז"ש בתחילה על גפי אך בסוף שכבר נשתקע כמש"ה וילכו אחרי ההבל ויהבלו אז כתיב על כסא וקורא אותו הזונה. ולא התורה ודוק:

²⁶ כן כתב בשו"ת מהרי"ל החדשות (סי' מה), שנשים מברכות ברכות התורה משום שקוראות משנת איזהו מקומן ופרשת הקרבנות, ואף על פי שאינן מבינות, דקיימא לן ליגרס איניש אף על גב דלא ידע מאי קאמר. ופשימא שאיש חייב לברך ברכות התורה אף על פי שאינו מבין קריאתו וגירסתו. ע"כ. ולכאורה זהו שלא כדברי המגן אברהם (סי' נ' סק"ב) שכתב, שצריך להבין משנת איזהו מקומן, שאם לא כן אין זה נחשב לימוד כלל. וכן כתבו בשו"ת עמק הלכה (ס"ס יח), ובשו"ת פני מבין (האו"ח סימן רלב). ע"ש. ואפשר דשאני התם דמיירי שיכול להבין כאשר יתן את רוחו ועיונו להבין להשכיל, ואינו עושה כן. ושוב ראיתי בשו"ת שמן ראש (חלק אורח חיים סי' ה' אות ד) שתמה על המגן אברהם מההיא דעבודה זרה (יט א), וגם הביא ראיה ממה שכתב הבית יוסף (סוף סי' מז), בשם מהר"י מולין (היינו מההרי"ל), שנשים מברכות ברכות התורה מפני שאומרות פרשת הקרבנות וכו', והלא בודאי אין הנשים מבינות פרשת התמיד ואיזהו מקומן. עכת"ד. וזכה לבוין לדברי המהרי"ל הנ"ל. ומצאתי להחיד"א במראית העין (עבודה זרה יט א) שכתב, שבספר בינת יששכר הביא חולקים על המגן אברהם, מכאן ההיא דעבודה זרה (יט א), ומרן החיד"א דחה, דבגמרא מיירי שאינו יכול להבין, אבל המגן אברהם מיירי שיש לו שכל להבין והוא גורם בבלי דעת. וכן כתב בשו"ת שמן ראש הנ"ל בסוף דבריו. ועיין עוד בשו"ת יביע אומר חלק א' (חלק אורח חיים סי' כו אות ט), וחלק ד' (סי' ח אות יג). ע"ש. ועיין בפלא יועץ (מערכת ידיעה) וז"ל: וכבר כתבו הפוסקים שמי שיכול לפלפל בחכמה, ולקנות ידיעה חדשה, ומוציא הזמן בלימוד תהלים וזוהר, לגבי ידיעה חשיב ביטול תורה. ע"ש. ואמנם מרן החיד"א במורה באצבע (סימן ב' אות מג) כתב, שמספיק כשמבין פירוש התיבות אף על פי שאינו מבין הענין. וכן כתב במראית העין (ע"ז יט א). ועיין עוד בשו"ת בית ישראל (סימן קמ). ומכל מקום מי שיכול להבין ואינו עושה כן הרי הוא כמתרפה במלאכת שמים. ובשו"ת חיים שאל חלק א' (סימן עה אות ב') כתב, שצריך להבין בש"ס היוצא מפיו פשט הדברים.

²⁷ פסקי ריא"ז מסכת עבודה זרה פרק א הלכה ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לעולם יהא גורם²⁸ תחלה ואח"כ יהא מעיין ומתחדד בסברא על מה ששנה ולעולם אל יתיאש אדם מן הגרסא אפילו היה שכתן ואפילו לא למד כלל כבר אמרו יגעתי ולא מצאתי אל תאמן

והעובר²⁹ על דבריהם ברצונו ודעתו שיודע ורואה בעצמו שאינו זוכר היטב כראוי ואינו רוצה לחזור ולקבוע על יד הרי זה כמסיר דברי תורה מלבו וזכרונו ועובר על פן תשכח ופן יסורו מלבבך.

ה. כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם

... הני מילי סברא אבל גמרא מרב אחד עדיף

אמרו חכמים³⁰ כל הלמד תורה מרב אחד, אינו רואה סימן ברכה לעולם. במה דברים אמורים, בסברא, שראוי לו ללמוד סברתו וחרפותו שלזה, וסברתו וחרפותו שלזה, אבל הקבלה מוטב לו ללמוד מרב אחד, כדי שלא יחלק לשונו, שמרגיל לשונו שלזה ולשונו שלזה ומתבלבל.

דף יט:

ו. לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה

שליש בתלמוד מי ידע איניש כמה חיי כי קאמרינן ביומי

כבר התבאר במסכת קידושין דף ל. שנאמר בפרשת ואתחנן (דברים ה פסוק א) וְלִמְדָתָם אֹתָם וְשִׁמְרָתָם לַעֲשׂוֹתָם זו מצות עשה של תלמוד תורה על כל אדם לעצמו ללמוד כל התורה שבכתב ושבעל פה כולה.

וכשלומד לעצמו כשיגדיל ויכיר ויוכל ללמוד אזי לא ילמוד תחלה כל המקרא ואח"כ כל המשנה ואח"כ התלמוד. כי מי יודע כמה יחיה, לפיכך

²⁸ מאירי כאן

²⁹ שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק ב סעיף ז

³⁰ פסקי ריא"ז שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

חייב הוא לשלש זמן למידתו³¹ שבכל יום ויום – שליש במקרא – כלומר כל ספרי התנ"ך.

שליש במשנה – שהן הלכות פסוקות בלי טעמים³² שבכל המשניות וברייתות ומימרות האמוראים שהן פירוש התרי"ג מצות שבתורה בכל תנאיהם ודקדוקיהם ודקדוקי סופרים ובזמן הזה גם הלכות פסוקות של פסקי הגאונים הפוסקים כמו הטור והשלחן ערוך והגהותיו בכלל משנה יחשבו.

ושליש בתלמוד³³ – המבאר טעמי ההלכות שבמשניות וברייתות ומימרות האמוראים ובזמן הזה גם בספרי הפוסקים הראשונים המבארים טעמי ההלכות פסוקות שפסקו הטור ושלחן ערוך כמו הרא"ש ובית יוסף. ואם אינו יודע טעמי ההלכות אינו מבין גופי ההלכות לאשורן על בוריי ונקרא בור, ולכן יש אוסרין להורות אפילו לעצמו מתוך הלכות פסוקות בלי טעמים שלמד, ולפיכך אינו רשאי להתאחר מללמוד הטעמים עד שיגמור ללמוד כל ההלכות פסוקות³⁴. כיצד, היה בעל אומנות ועוסק במלאכתו ג' שעות ביום, וט' בתורה, קורא ג' מהם בתורה שבכתב, ובג' תורה שבעל פה, ובג' יבין דבר מתוך דבר.

ויש אומרים שגם בתחלת לימודו של אדם לא ישלש זמן לימודו לשלשה חלקים שוים ממש, שהרי המשנה חמורה מן המקרא, וצריכה זמן מרובה יותר, ואצ"ל התלמוד שצריך זמן מרובה יותר מהמשנה, אלא מה שהצריכו לשלש זמן לימודו הוא ליתן

³¹ שו"ע ונו"כ שם רמז ד

³² כתוב בדרישה יש בעלי בתים נוהגים ללמוד בכל יום גפ"ת ולא שאר פוסקים וראיתם מסוף (נדרים) [נדה] תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו כו' אבל לי נראה דצריך לעסוק בספרי הפוסקים כגון אלפסי מרדכי אשר"י ודומיהם ואינם יוצאים כלל בלמוד גפ"ת לחוד דהיא דתנא דבי אליהו כל השונה הלכות פרש"י הלכות פסוקות כו' עכ"ל. ט"ז שם ב, ש"ך ה

³³ עיין בסף משנה פרק ד' מיסודי התורה [הלכה ג' ד"ה ובשם] שהחכמה התלמודית היא השורש והעיקר אשר בה נזכה לחיי העולם הבא, והיא החכמה הגדולה מזה הצד מכל מה שזולתה. אף על פי שאינה חוקרת על נושא גדול כגודל חכמת מעשה המרכבה, עיין שם. ערך לחם למהריק"ש שם.

³⁴ כי לא אמרו ליגמר והדר ליסבר אלא לסבור סברות בעומק עיון טעמי ההלכות ולהבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר להקשות ולתרץ עד שיגיע וירד לעמק הלכה שזה אין לו לעשות בתחלת לימודו אלא לאחר שיגמור ללמוד כל ההלכות פסוקות בטעמיהן בדרך קצרה בלי עיון רב ופולפול להקשות ולתרץ אבל בלימוד זה לידע הטעמים בדרך קצרה מהתלמוד והפוסקים בלי עיון רב ופולפול חייב הוא לעסוק בכל יום ויום שליש זמן לימודו. אך פירוש המקרא ודרשות ההגדות יחשבו בכלל שליש במשנה לפי שהמשנה ג"כ פירוש התרי"ג מצות שבתורה וחכמת הקבלה תחשב בכלל שליש בתלמוד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לכל אחד שיעור וזמן כפי הראוי לו בכל יום ויום, כדי שיגמור כולו בשוה ואחר כך כל ימיו לסבור ולעיין. וטוב לחוש לדבריהם.

ויש שכתבו דהא דאמרינן שליש למקרא³⁵ אינו אלא לתינוק שעדיין לא קרא מקרא כל צרכו, אבל אדם שקרא מקרא כל צרכו אינו רשאי לעסוק בה שליש ימיו, אלא יפנה לבו למשנה ותלמוד, ויש שכתבו בלשון זה דלא אמרו זה אלא בדורות הראשונים שהיה לבם פתוח כפתחו של אולם, ודי להם למשנה ולתלמוד שני שלישי ימיהם, אבל לדין למקרא בגירסא דינקותא די והלואי יספיק שאר שנותינו למשנה ותלמוד ורבינו תם כתב דעכשיו די בתלמוד בבלי בלבד שדבו כלול מקרא משנה וגמ', ועל זה אנו סומכין ולומדין רק תלמוד בבלי ורבינו הרמ"א הביא דבריו אלה וכן אנו נוהגין ומורים ובאים, ומיהו בוודאי צריך לידע המקרא והמשנה.

כל זה שאמרנו שצריך לשלש לימודו למקרא ולמשנה ולתלמוד, היינו בתלמידי חכמים שיש להם פנאי ולומדים כל היום, תשע שעות ויותר, ואינם טרודים לפסוק הלכה לרבים, שאז ישלשו לימודם כאמור.

אבל בעלי בתים³⁶ שאין להם פנאי ללמוד יותר משעתיים שלש בכל יום, לא ילמדו אלא דיני התורה הלכה למעשה מתוך השלחן ערוך, ונושאי כליו, שמפיהם אנו חיים, שזהו שורש ועיקר הלימוד בתורתנו הקדושה, לדעת מה יעשה ישראל, ואינם יוצאים כלל ידי חובת מצות תלמוד תורה, בלימוד המשנה והגמרא, כי אין למדים הלכה מפני תלמוד³⁷ (נדה ז ב).

אמנם ראינו כי אם כה נאמר להם, לא ילמדו כלל, כי רצונם רק ללמוד דף גמ' בכל יום, ע"כ אין להניאם והלואי יעמדו בזה, וכל ד"ת משיבת נפש ומביאה ליראת ד' טהורה³⁸.

במה דברים אמורים בתחלת תלמודו של אדם אבל כשיגדיל בחכמה וירבה בה במאד ולא יהיה צריך לא ללמוד תורה שבכתב ולא לעסוק תמיד בתורה שבע"פ מפני שכבר חזר על לימודו פעמים רבות מאד עד שנחקק היטב בזכרונו כל התורה שבכתב ושבע"פ

³⁵ ערוך השולחן שם סעיף יד

³⁶ ש"ך וט"ז סק"א שכתבו בשם הדרישה

³⁷ וכן מה שאמרו (בנדה עג א) כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא, היינו הלכות פסוקות. ולכן בעלי בתים כאלה ילמדו עם תלמיד חכם מובהק בשלחן ערוך ואחרונים, לדעת מה יעשה ישראל, שהוא עיקר הלימוד שמביא לידי מעשה. [שו"ת יביע אומר ח"ד חיו"ד סימן יט אות ג']. אבל הלומדים "דף יומי" בלבד מהתלמוד שלנו, אינם יוצאים בזה ידי חובת מצות תלמוד תורה, שהרי כתב הגאון רבינו מהר"י בן מינאש (סימן קיד), שאין בימינו מי שיוכל לפסוק הלכה מפני התלמוד, אלא רק על פי פסקי הגאונים, ואותם המדמים בנפשם להורות מחזוק עיונם בתלמוד, ראוי למונעם מזה, שאין בזמנינו מי שהוא ראוי לכך. ע"ש. אולם מי שיש לו ארבע שעות ביום, או יותר, ללמוד, יקבע שלש שעות מהן בלימוד ההלכה, והשאר ללימוד הגמרא והראשונים כאשר תשיג ידו. [הליכות עולם חלק ח הלכות תלמוד תורה סעיף ד'].

³⁸ ערוה"ש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כולה אזי יקרא בעתים מזומנים תורה שבכתב ודברי תורה שבע"פ כדי שלא ישכח דבר מדיני התורה ויפנה כל ימיו לעיון התלמוד לסבור סברות בהלכות ולפלפל בהן בקושיות ופירוקים לירד לעומק הסברות וטעמי ההלכות להבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר ולחדש חידושי הלכות רבות לפי רוחב שיש בלבו וישוב דעתו כמו שאמרו ליגמר אינש והדר ליסבר.

ז. זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה ועצומים כל הרוגיה זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה ועד כמה עד מ' שנים

כבר התבאר במסכת סוטה דף כב. אין לתלמיד להורות³⁹, אלא אם כן הגיע להוראה, וכל תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה הרי זה שוטה רשע וגם רוח, ועליו נאמר (משלי ז פסוק כו) **כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָהּ**. פירוש הפילה לשון נפל שלא מלאו ימיו, כלומר תלמיד שלא מלאו ימיו, רבים הם חלליו בהוראותיו שלא כהלכה.

ואלו התלמידים הקטנים שלא שמשו כל צרכם ולא הרבו תורה כראוי, וקופצים להורות ולישב בראש להתגדל בפני עמי הארץ, הם המרבים את המחלוקת ומחריבים העולם ומכבים נרה של תורה ומחבלים כרם ה' צבאות, ועליהם אמר שלמה עליו השלום (שיר השירים ב פסוק טו) **שׁוֹעֲלִים קִטְנִים מִחֲפָלִים בְּרָמִים**.

וכשלומד לעצמו⁴⁰ חייב הוא לשלש זמן למידתו שבכל יום ויום, שליש במקרא, שליש במשנה שהן הלכות פסוקות בלי טעמים שבכל המשניות וברייתות ומימרות האמוראים שהן פירוש התרי"ג מצות שבתורה בכל תנאיהם ודקדוקיהם ודקדוקי סופרים ובזמן הזה גם הלכות פסוקות של פסקי הגאונים הפוסקים כמו הטור והשלחן ערוך והגהותיו בכלל משנה יחשבו, ושליש בתלמוד המבאר טעמי ההלכות שבמשניות וברייתות ומימרות האמוראים ובזמן הזה, גם בספרי הפוסקים הראשונים המבארים טעמי ההלכות פסוקות שפסקו הטור ושלחן ערוך כמו הרא"ש ובית יוסף.

כי אם אינו יודע טעמי ההלכות, אינו מבין גופי ההלכות לאשורן על בורין, ונקרא בור. ולכן יש אוסרין להורות אפילו לעצמו מתוך הלכות פסוקות בלי טעמים שלמד,

³⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד רמב יג

⁴⁰ שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק ב סעיף א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ולפיכך אינו רשאי להתאחר מללמוד הטעמים עד שיגמור ללמוד כל ההלכות פסוקות.

וכל חכם שהגיע להוראה⁴¹ ואינו מורה כשמבקשים אותו להורות⁴², הרי זה מונע תורה ונותן מכשולות לפני רבים, ועליו נאמר סיפיה דקרא ועצמים כל הרגיה, פירוש עצומים הוא מלשון עוצם עיניו, כלומר המתעצמים ומחרישים ומתאפקים מלהורות, הורגין את דורן.

בזמן הבית וגם אח"כ בזמן חכמי הש"ס היתה נוהגת הסמיכה כלומר שסמכו להחכם לדון דיני קנסות ודיני נפשות⁴³ וקוראים אותו רבי, והסמיכה היא דווקא בא"י, ואחרי שנתפזרנו בעונותינו בכל קצוי ארץ בטלה מאתנו הסמיכה, ואין לנו רשות לדון דיני קנסות וכ"ש דיני נפשות ורק בדיני ממונות של יחודיות דקמאי קא עבדינן כלומר אנו בשליחותם של הראשונים.

והסמיכה הנהוגה בזמננו אינה אלא זכר בעלמא מתקנת רבותינו, כדי שידעו כל העם שהגיע להוראה ומה שמורה הוא ברשות רבו הסומכו⁴⁴, ובלא סמיכה אסור להיות רב או מורה צדק⁴⁵, וכן נהגו מקדמונינו וחלילה לשנות וזהו עיקר עניין הסמיכה בזמננו וזהו כעין נטילת רשות ועדות שהגיע להוראה⁴⁶.

ח. אם בנה שכרו מותר

כבר התבאר לעיל דף טז: שמותר לבנות⁴⁷ לגוים טרקלין או בתים או חצרות אף על פי שרוצין להעמיד ע"ז בבתלים, מפני שהם אינם אלא תשמיש

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם יד

⁴² ערוך השולחן שם סעיף כז

⁴³ דלשאר דברים א"צ סמיכה וג' מוסמכים שהם מוסמכים ממוסמכים עד משה רבינו שסמך ליהושע ויהושע סמך לאחרים ואחרים לאחרים.

⁴⁴ וכתב רבינו הרמ"א דלכן אם כבר מת רבו א"צ לסמיכות וכן בתלמיד חבר א"צ לסמיכות עכ"ל ולפי הזמנים שלפנינו ועוד מדורות הקדמונים שכל עיר בוחרת לה רב מובהק להורות ולדון ונחשב כרב מובהק לכל העיר והסביבה ואין רשות לאחר אפילו הגיע להוראה להורות ולדון במקום זה אא"כ נותן לו רב העיר רשות לזה נותנין לו הסמיכה כדי שיוכלו לבוחרו לרב באיזה קהלה. שם

⁴⁵ ועיין ברמ"א שם לגבי גיטין וקדושין האם חייב סמיכה ומה דין מי שאינו סמוך

⁴⁶ ומצד עניין הסמיכה שנתבאר נהגו שהנסמך כפוף קצת להסומכו וכן מי שלומד בישיבה זמן אחד נהגו לומר שהוא תלמיד בעל הישיבה ואף על פי שאפשר שבעל הישיבה שמע יותר חידושים ממנו ויש למנהגים אלו עיקר על מה שיסמכו. שם

⁴⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד קמ"ב ב' ולבוש ועיין להלן מדברי הט"ז ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דתשמישי ע"ז. ויש מתירים⁴⁸ לבנות לכתחלה המרקלין או החצר שיש בה כיפה שמעמידים בה ע"ז, ויש מתירים⁴⁹ רק אם מסייע לגוי לבנות, אך אסור לבנותם לבדו.

אבל הכיפה שמעמידין בה ע"ז אסור⁵⁰ אפילו לבנותם עמהם, וכן אסור לעשות חלונות להחדר שהעבודת כוכבים בתוכו⁵¹. ויש אוסרים⁵² אפילו תשמיש דתשמיש ואוסרים לבנות כל בנין שהכיפה שמעמידים בה ע"ז בתוכו

ואם עבר ובנה כל שכרו מותר.

ט. משמישי עבודת כוכבים ... אינן אסורין עד שיעבדו

⁴⁸ לשון המחבר שם וכפסק רש"י ורמב"ם במתניתין דקתני בונה עמהם בימוסאות דהיינו מידי דהוה תשמיש דתשמיש לעבודת כוכבים.

⁴⁹ מ"ז שם ד וז"ל נ"ל עוד דאפי' לרש"י ורמב"ם אין היתר אלא דרך מסייע לחוד שהרי איתא במשנה בלשון זה בונה עמהם וכן הרמב"ם שהעתיק המחבר כאן כתב בריש הסעיף אסור לבנות עם העובדי כוכבים כו' ועלה קאמר אבל בונה כו' כלומר עמהם דוקא ומצינו כמה פעמים דמסייע אין בו ממש אבל לבנות הוא לבדו אסור לכ"ע.

⁵⁰ ע"י בשו"ת חוט המשולש בתשו' הגאון מו"ה אליעזר יצחק ז"ל סי' כ"ח שנשאל אם מותר לבנות ולהעמיד בית תפלה לישמעאלים הנקרא מאצמט"א ואם יכולין לשכור פועלים או נכרים דוקא ועיי"ש במה שפלפל בזה ולדינא העלה דהך איסור לבנות כיפה שמעמידים בה ע"ז דוקא בזמניהם שהיה בבית תפלתם מרקלין גדול שבו נכנסים לעבודתם והיו כיפה מיוחדת ששם עומד הע"ז בזה כ' דאסור לבנות אותה הכיפה שהוא הבית המיוחד לע"ז ממש שבשבילו בונין אותו משא"כ בזמנינו שעיקר הבנין הוא לאסוף שמה לעבודתם שזה ודאי לא מקרי משמשיין דהא עיקר בנינו הוא בשביל האנשים הבאים שמה אבל להלבנה עצמה היה די לה בקסוותא חדא ע"כ אף אם עמדו הלבנה במרקלין הזה לא נעשה המרקלין משמשיין של ע"ז רק משמשיין דמשמשיין ומותר עיין שם באורך: ועיין דרכי תשובה האריך בעוד דוגמאות

⁵¹ ואין להתיר משום איבה דכבר כתבו התוספות פ"ק דעבודת כוכבים (דף י"ט) לענין תכשיטין של אליל דאיכא לאשתמוטי למימר דאסור לנו למיעבד תכשיטין לאליל. מ"ז שם ב

⁵² התוספות חולקים וגורסים בגמרא דימוסאיו' ופירושו מרחצאות וכ"פ הערוך והטור הביאו במסקנא אבל תשמיש דתשמיש לעבודת כוכבים אסור וע"כ תימה על הש"ע ורמ"א שלא חששו לפסוק לחומרא בפרט באיסור אליל שכ"פ מצינו שהחמירו בו מפי משאר איסורים והלא תראה בסוף סי' קל"ט שהחמירו למכור להם אפי' קלפי' ודיו ושאר חומרות ק"ו בן בנו של ק"ו המרקלין השייך לכיפה של אליל. אבל למעשה ודאי ראוי לנו לפסוק כר"י שראה דברי רש"י וחלק עליהם ואליו תשמעון להרחיק מכיעור ודומה לו וב"י בספר בדק הבית כ' בשם א"ח (דלפר"י) מי שמוכר ביתו ברצון לאליל הדמים אסורים ויוליכם לים המלח אבל אם הוא באונס הדמים מותרים. מ"ז ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ע"ז אסורה⁵³ בהנאה היא ותשמישיה ונויה ותקרובתה בין של נכרי בין של ישראל, דכתיב (דברים ז פסוק כו) וְלֹא תִבְיֵא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתְךָ, וכתיב (שם יג פסוק יח) וְלֹא יִדְבֹק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם, כלומר אפילו כל שהו, והיינו שלא יהנה ממנה. אלא דשל נכרי אסורה מיד, ושל ישראל⁵⁴ אינה אסורה עד שתיעבד⁵⁵.

ותשמישיה ונויה⁵⁶, בין של נכרי בין של ישראל אינן אסורין עד שישתמשו בהן⁵⁷.

ותקרובתה, מה שמביאה לפניה ועשה ממנו תקרובת נאסר. כגון יין שנתנסך לע"ז והוא הדין שאר תקרובת כגון שמנים וסלתות ומים ומלח שדרך להקריבן בפנים, הוי כמו יין שכן דרכו לנסכו בפנים.

⁵³ שו"ע ונו"כ יו"ד קלט א

⁵⁴ ודבר פשוט נ"ל דאפי' ישראל מומר לעבודת כוכבי' נקרא ישראל ודינו עד שיעבוד דאע"פ שחטא ישראל הוא כדאיתא בהרבה דוכתי וכן לענין ביטול שאין יכול לבטל אליל כמו ישראל כמ"ש רש"י בהדיא הביאו ב"י סי' קמ"ה ד"ה סידורו כו' ודלא כמ"ש בדרישה בהג"ה סי' קמ"ה דישאל מומר לעבודת כוכבים דינו כעובד כוכבים דהא ילפינן לה כאן מקראי דעשה הבדל בין עובד כוכבי' לישראל ואין לדרוש למעמיה דקראי אלא גזירת המלך הם דישאל אינו אוסר עד שיעבוד. מ"ז שם א. ומדברי הרמב"ם פרק ב' מהלכות עבודת כוכבים [הלכה ה] משמע כהדרישה. נקח"כ שם ועיין בס' משנת חכמים מצוה ל"ט ביבין שמועה ס"ק א' שהאריך טובא בדין מומר אם אמרינן שיצא מן הכלל להחמיר ולא להקל ומצדד דלענין ע"ז של מומר נראה דלחומרא דינו כעכו"ם ולא לקולא וכ' שם בדף ע"ח ע"ג דלכאורה נראה דאם אירע במומר שעשה ע"ז ולא עבדה ובא נכרי וביטלה שקמע ראשה וכדומה דיש לדון בזה ולומר דאין בו צד חומרא כלל דהוי תרי חומרא דסתרי אהדדי אם באני לדונו כנכרי לגמרי הרי קיי"ל דנכרי מבטל ע"ז שלו ושל חברו ואם באנו לדונו כישראל וקיי"ל דע"ז של ישראל אינה בטלה עולמות הרי קיי"ל דע"ז של ישראל אינה אסורה עד שתעבד ועיי"ש במה שמצדד בזה וסיים בצ"ע עיין שם.

⁵⁵ והכי ילפינן לה דשל נכרי אסורה מיד דכתיב [שם ז, כה] פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תחמוד כסף וזהב, מדקאמר קרא פסילי אלהיהם וגומר, ולא כתיב אלהיהם תשרפון באש, שמע מינה דהכי קאמר קרא מיד שפסלו לאלוה, כלומר ששיפח לשם אלוה, נעשה אלוהו, ולא תהנה ממנו אלא תשרפנו באש. ושל ישראל אינה אסורה עד שתיעבד, דכתיב [שם כז, מו] ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי חרש ושם בסתר וגומר, הרי לא חייבו הכתוב אלא עד שיעשה לה דברים שבסתר, דהיינו שעובדה, שישראל העובד ע"ז סתמא דרכו לעשות בסתר שלא ישמעו בית דין ויסקלוהו. לבוש ומ"ז שם

⁵⁶ עיין במהר"ם לובלין בחידושיו לש"ס [עבודה זרה] דף י"ט ע"ב ד"ה הגיע לכיפה מה שכתב שם בשיטת התוספות, דסבירא להו דנוי עכו"ם הוי כעכו"ם עצמו לענין דנאסר מיד ייע"ש, ובחידושי עבודת עבודה לש"ס תמהתי שם [ד"ה תוס' בד"ה הגיע] עליו ייע"ש ודו"ק;

⁵⁷ עי' בשו"ת מהר"ח א"ז סי' ע"ח שכ' דבזה"ז יש להקל בשעת הדחק בתשמישי עכו"ם כיון דאינן אסורין עד שיעבדו ועכו"ם שבזה"ז לא עבדו ע"ז הם אלא מעשה אבותיהם בידיהם עיין שם ועי' בס' מנחת פתים בחידושיו לס' זה שהביאו וסיים שהוא חידוש גדול ומשמעות יתר הפוסקים לא נראה כן עכ"ד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

י. אלא לעבודת כוכבים עצמה ... במכוש אחרון... מאן קא גרים לה גמר מלאכה ... מכוש אחרון לית ביה שוה פרוטה

עוד התבאר לעיל שם ושם עבר ובנה כל שכרו מותר, אפילו ע"ז עצמה⁵⁸. מפני שאינה נעשית ע"ז אלא כשנגמרה, ואין הגמר אלא במכוש האחרון, וקיימא לן ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף, וא"כ בכל פורתא ופורתא שעושה בה הוא קונה חלק בשכירותו, והיא עדיין אינה נאסרת, שעדיין אינה נעשית ע"ז אלא כשעושה מכוש האחרון, ומכוש האחרון אינו אסור שאין בו שוה פרוטה.

יא. ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף

כבר התבאר בקידושין דף ו. שהמקדש במלוה⁵⁹ שבידה אפילו אמרה הן אינה מקודשת, שהרי אין כאן דבר בעולם שהוא נותן לה, ואפילו עדיין המעות בידה ולא שלחה בהן יד אינו כלום⁶⁰.

והתבאר שם דף מח: וב"ק דף צט. שאין הבדל בין מלוה, לשכירות פעולה, כלומר אם היא חייבת לו כסף על שכירות פעולה שעשה לה, ואמר לה התקדשי בכסף שאת חייבת לי בשכרי, ואפילו הגיע זמן השכירות והמלוה לגבות.

ואפילו נתנה לו⁶¹ זהב או כסף או שאר דברים לעשות לה מהם תכשיטים או כלים, ואמרה לו עשה לי מזה כך וכך תכשיטים או כלים ואתקדש אני

⁵⁸ כן כתבו כל הפוסקים רק הרי"ף והטור והש"ע לא הביאו להאי רבוא דאפילו אליל עצמה שרי השכר בדיעבד ונראה מעמם שלא רצו לגלות היתר זה כדי להרחיק את האדם מכיעור עבירה זו וכדרך שאמרו בפרק מי שהחשיך עוד אחרת אמרו ולא רצו לגלותה. מ"ז שם ג אולם הש"ך שם ד דייק דס"ל שע"ז עצמה אסור ועיי"ש מה שיישב

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם כח ז

⁶⁰ דהני מעות דידה נינהו דמלוה להוצאה נתנה והוי כאילו הוציאה אף על פי שלא הוציאה, והרי השתא הוא לא יחייב לה מידי ובמה תתקדש. לבוש שם מ"ז שם מו ועיי"ן ב"ש שם יט שכ"כ רש"י והרא"ש והטור אבל הרמב"ם כתב פ"ה דין י"ג מלוה להוצאה ניתן ואין כאן שום דבר קיים ליהנות בו מעתה שכבר הוציא אותו דינר ועבר הנאתו משמע אם עדיין בעין בידה מקודשת אבל בכל הסוגיא לא משמע כן ועיי"ן בחדושי מהרי"ט. ועיי"ן באר היטב שם כד שהקשה לא ידעתי האידך נעלם ממנו הב"י שכתב דס"ל להרמב"ם כיון דלהוצאה ניתנה אעפ"י שעדיין המעות בידה ה"ל כאלו כבר הוציאה אותה ע"ש.

⁶¹ שו"ע ונו"כ שם מו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לך בשכר המלאכה, ועשאו לך ונותן לך וקדשה בעבור המלאכה, אינה מקודשת, שמכיון שאנו פוסקים להלכה⁶² ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף⁶³, כלומר חובו של בעל הבית חל מתחילת עבודתו של הפועל ועד סיומה, על כל פעם ופעם שעשה הפועל מלאכה השווה פרוטה, כלומר שלא בגמר עבודתו זוכה הפועל בשכרו אלא מהתחלת עבודתו ועד סיומה הולכת ומצטרפת לו שכירותו, והוא בתורת מלוה על בעל המלאכה, ובשמהזיר לה הכלי ומקדשה בשכירות שיש לו אצלה הרי זה מקדש במלוה⁶⁴.

יש אומרים⁶⁵ שאין לשכירות אלא לבסוף כשהוא מחזירו לה, והרי הוא מקדשה בו בשעת חזרה, לפיכך מקודשת אפילו לא הוסיף משלו כלום מקודשת.

ולענין קנין יש אומרים⁶⁶ שהקונה במלוה אינו קונה, ולפי"ז ה"ה גם במקדש בשכר פעולה כנזכר⁶⁷, אבל בהנאת מחילת מלוה חשוב כקנין כסף⁶⁸, ואפילו אינו מוחל לגמרי אלא מרחיב לו זמן הפרעון ובהנאה זו מקנה לו⁶⁹.

⁶² כן דעת הרא"ש (סי' יא) וכן פסק הר"ף בפ"ק דעבודה זרה (ה:) ובקידושין פרק האומר (כו:) וכן פסק הרמב"ם בפ"ה מהלכות אישות (ה"ב). ב"י שם

⁶³ ובקונטרס הספיקות (כלל ז אות ה) כתב לחדש שלא נחלקו בדין ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף כי אם בשכירות פועל, אבל בשכירות קרקע ומטלטלין, כיון דאמרינן שכירות ליומיה ממכר הוא, ה"ז כגומר קנין מכירה שמתחייב מיד בכל התמורה, וה"נ מתחייב מיד בכל השכירות, וכמ"ש הרשב"א שאם מת השוכר חייבים היורשים לשלם כל השכירות (עי' פתחי חושן חלק ד פרק א הערה ב, פרק יא הערה נג ופרק יב הערה לג ופרק ו סעיף יד), משא"כ בפועל שיכול לחזור בחצי היום לא נתחייב בכל שכרו, עיין שם, ובאבני מילואים (סימן כח ס"ק מו) הוכיח מדברי התוס' (בקידושין) שאף בשכירות קרקע שייך דין ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף, עיין שם.

⁶⁴ אף על גב דקיי"ל שכירות אינו משתלמת אלא בסוף מ"מ שם שכירות חל ע"כ פרוטה ופרוטה כיון דישנו לשכירות מתחלה ועד סוף אבל אם לא היה השכירות אלא בסוף לא היה נעשה מלוה כלל ולא היה חל שם שכירות עד שיתן לידה החפץ כן הוא בפרש"י והר"ן. ב"ש שם לח

⁶⁵ בלבוש שם הביא דעה זו, אך הרמ"א ונו"כ משמע שהבינו שדעה זו הוא משום דאומן קונה בשבח כלי ואם כן אינו אלא בקבלנות וצ"ע

⁶⁶ בש"ך שם סק"א כתב דכשם שהמקדש במלוה אינה מקודשת, ה"ה הקונה במלוה וכן דעת רוב הפוסקים, אבל הרמב"ם סובר שהקונה במלוה ה"ז כנתן דמים, ובקרקע קונה קנין גמור ובמטלטלין למי שפרע והמחבר הביא ב' הדיעות בשו"ע סימן רד סעיף י. ואילו בסימן קצח סעיף י כתב השו"ע ששכירות ומשכנתא אינם נקנים במלוה, הרי שסתם כדעת האומרים שאין קונים במלוה כלל, ובסימן קצח סעיף ב סתם כדעת הפוסקים שקונים במלוה, אלא דשם איירי בחוב הבא מחמת מכר, ועי' בנה"מ סימן שדמ סק"א שנראה מדבריו שאם מיוחד לו מעות לפרעון ההלוואה ומקנה לו באלה קונה אף במלוה, עיין שם. ועי' עוד בפרק ב סעיף כח בדין חוב הבא מחמת מכר.

⁶⁷ כתב באבן האזל פ"ג מה' מכירה הי"ח דלדידן דקיי"ל שאינו יכול לקדש בשכר פעולה דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף והו"ל מלוה, ה"ה לענין מכר, ועיי"ש מ"ש לחלק בזה.

⁶⁸ רמ"א סימן רד סעיף י

⁶⁹ עיין פתחי חושן חלק ח פרק ג סעיף ז ובהערות שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

יב. ואין עושיין תכשיטין לעבודת כוכבים קטלאות ונזמים וטבעות

יש מי שאוסר 70 להלוות מעות לצורך בניין ע"ז, דהוה מסייע ועובר משום לפני עור וגומר, וכן לצורך משמשיה או תכשיטיה אסור, וכל שכן למכור לה תשמישין כגון מחתות, והמונע מצליח.

יג. אין מוכרין להם במחובר לקרקע אבל ... מוכר הוא על מנת לקוץ

אין מוכרין⁷¹ לגוים בארץ ישראל כל דבר המחובר כגון אילן וקמה פירות ותבואה וכיוצא בהן במחובר לקרקע אבל מוכר הוא משיקצוץ, או מוכר לו על מנת שיקצוץ הגוי אחר המכירה ואין צריך לקצוץ דוקא בשעת המכירה⁷² וקוצץ, ומפני מה אין מוכרין להן שנאמר (דברים ז פסוק ב) וְלֹא תִהְיֶינָם וְלֹא תִהְיֶינָם לֹא תִתֵּן לָהֶם חֲנִיָּה בְקִרְקַע שֶׁאֵם לֹא יִהְיֶה לָהֶם קִרְקַע יֹשִׁיבֵת עֲרָאִי הִיא.

ואפילו אם⁷³ אינו של הישראל, אלא הוא שליחו של גוי אחר למכור דברים אלו ג"כ אסור.

י"א⁷⁴ שאף במוכר לזמן, אפשר שהיא מכירה, ועובר בלאו הזה.

⁷⁰ שו"ע ונו"כ קלט טו ובביאור הגר"א הביא המקור מהמשנה שלנו

⁷¹ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י הלכה ד, שו"ע ונו"כ יו"ד קנז א

⁷² ש"ך ס"ק יד

⁷³ הגהות חכמת שלמה בהשמות שם

⁷⁴ מנחת חינוך מצוה תכו אות ד ועיין ברמב"ם פכ"ג ממכירה הל' ה',

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ובזמן הזה⁷⁵, אין עובר אם מוכר לישמעלים שאינם עובדים ע"ז, ורק מעשה אבותים בידיהם. וי"א⁷⁶ שאף במוכר לישמעלים עובר בלאו זה, אף בזמן הזה.

⁷⁵ דרכי תשובה שם ס"ק כב בשם המזבח אדמה, ועיין שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי כד
⁷⁶ שו"ת משיב דבר חלק ב סימן נו ועיי"ש שהאריך להוכיח שאסור למכור להם כדי לינצל מאיסור עבודה בשביעית

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

